

F O A I E

пептрь

МИШТЕ, ШИМЪ ШИ ЛИТЕРАТУРЪ.

№. 23.

Luni 8. Junie,

1912.

ДЕСПРЕ ВЕКИМЕА РОМЪНИЛОР ДН
ARDEAL ШИ DEOSEBIT ДН ПЪМЪН-
ТЪЛ ЧЕ СЕ ЗИЧЕ „FUNDUS RE-
GIUS,“ АДЕКЪ „ПЪМЪНТЪЛ СЪ-
СЕСКЪ.“

(Ърмаре.)

Мълци хронисті веки ши аншит ши чеї ромънешті дін Принчипате, прекъм ши исто-
ричїи чеї маї ної (днпре каре пзмїм пзмаї
не Eichhorn) тьртърїсескѣ, къ не ла ка-
петъла веакълѣ 11 ши дн веакѣ ал 12 аѣ
трекът пепзмърате колонїи дін Ардеал дн
Цара ромънеаскѣ. Ної, карїи ам авът при-
лециѣ де а кьпоаште ши дїалектеле дін
Ардеал ши челе дін Цара ромънеаскѣ але
лїмвеї ромънешті, ам пѣтеа аръта ачеаста
ши дѣпъ зрмеле лїмвеї; прекъм тот дѣпъ
зрмеле ачесте сѣлїтет дн старе де а аръ-
та, ка че фел де Ромънї аѣ пѣтът съ віе
днпре чеї дін Дачїа лѣї Аврелїан дн Ар-
деал чева маї тѣрзиѣ. Неам пѣтеа ажѣта
ши къ традициїле попорълѣ ромънескѣ дін
маї тълте жьдеде мзнтене але Църеї ро-
мънешті днколо ши днкоаче де олѣ.
Колонїзареа ачеаста а зрмат дн тьсзра,
дн каре скъдеа пзмержл Кзманїлор парте
прїн ресвоаеле къ Константїнополїтанїи,
парте къ Рїцїи Ыгарїеї, парте къ стрекъ-

рареа лор дн Ыгарїа ши дн врео кълтева
локърї але Ардеалълѣї деспре мїазълї.
Дакъ колонїїле ачесте аѣ трекът къ оаре
каре регълъ ши сьпт кьпетенїи, пѣ шїтїм;
аткът шїтїм, къ Домнїи Фьгърашълѣї ши
аї Омлашълѣї Ромънї дін фамиїа де „Не-
гръ,“ днкъ ла сѣдршїтъл веакълѣї ал 12
ши днченът де 15 дншї днтїнесеръ пѣте-
рреа лор не сьпт поалеле Карпадїлор дн
Цара ромънеаскѣ, прекъм се доведеште
ачеаста дін пїатра де не вісерїка дела Къп-
пъл лънгѣ, знде се зїче къ ачеа вісерїкѣ
есте зїдїтъ де Радѣ Негрѣ Воївод днтѣїл
Домнѣ ал Църеї ромънешті, ла анъл де-
ла фачереа лъмеї 6623 (стїлъл вісерїчеї
гречешті) каре фаче анї дела Хс. 1215*).

*) Днскрїсъл де не пїатра ачеаста л-ам четїт
днсзт, дѣпъ че къ тълт маї днаїнте четї-
сълт Хронїка „Непзмітълъї“ ромънескѣ,
песте каре а дат ши пьрїнтеле Клаїн ши
дін каре днтпъртъменте лѣї Енгел о възкътъ
традѣсъ дн лътїнеште, де аколо де знде се
днчене шїръл прїнцилор дн ачел Непзмітъ
(vezї „Engel's Geschichte der Walachei-Ein-
leitung“ S. 95) кьчї ексемпларъл песте каре
а дат Клаїн пѣ ера днтрегѣ. Кїпъл, кз каре
ачест хронїсѣ ворьеште деспре грешеала
де 75 анї (дела 1215—1290) ши сїлїнда лѣї
де а дндрепта хронїчеле ромънешті, днпїлї-

ни с'аь президит апої дїн ачелешї піетре шї пе ачешаш темеліе де Матеїѣ Басарав шчл.; — шї фїндкѣ ачестї Воївозі Ромѣні ка Domnї аї пѣтѣнтѣлї де Фьгьраш шї де Омлаш ера сѣпѣшї Рїцілор Ъгарїей, де аїчі віне претїндереа зпора кѣ шї Цара ромѣнеаскѣ с'ар фї цїнѣт де Ъгарїа. *) Domnїа ачешта а Negrїлор

пїнд шїрѣл Domnїлор дѣпѣ хрїсоаве шї дѣпѣ алїї скрїїторї, пѣ ласѣ пічі о лїдоїалѣ, кѣ ачешт скрїїторѣ а лѣкрат кѣ тоатѣ серїосїтатеа шї а скрїсѣ дѣпѣ депїна са лїкредїндаре. Де шї прїнциї, пе карїї лї вѣрѣ кѣнд дїн хрїсоаве, кѣнд дїн алїї скрїїторї, пѣ се нотѣ прїїтї тоцї — авшїт Стефан Маїлатѣ, дар лїскрїсѣл дела Кѣмпїлїангѣ есте зп докѣмент вїѣ; шї дѣпѣ контрзїчерїле че ам афлат лїтре хрїсоавеле Цьреї ромѣнешїї, шї де тѣлте орї кїар лїтре хрїсоавеле ачелїанш Domnїѣ, — сѣ такѣ алте кѣвїнте фїрешїї, — фьрѣ пічі о лїдоїалѣ пе цїїѣ де лїскрїсѣл ачешта. Піатра пе каре а вѣзѣт'о пеншїтѣл, есте токмаї ачеша де пе времеша лї Матеїѣ Басаравѣ, кѣнд с'а ре'їноїт вїсерїка; пе ачешта с'а лїтемешїат шї лїскрїсѣл чел дїн зрѣтѣ, де пе времеша рѣпосатѣлї Грїгорїе Гїка Воївод. Де знде шї зрешазѣ, кѣ шї дакѣ с'ар гѣсї врешї хрїсовѣ дела Матеїѣ Басаравѣ кѣ алт анѣ, ачеша е смїнгїтѣ шї трешешїте лїдрешїат дѣпѣ лїскрїсѣл дела Кѣмпїлїангѣ. Комїсіа алкѣтѣїт пентрѣ черчетареа актелор тѣлѣстїрешїї лї Цара ромѣнеаскѣ. поате сѣ пе адѣкѣ врео лѣтїнїѣ; дар шї се паре, кѣ тѣлте хрїсоаве сѣнт рѣпѣсе де кѣтрѣ алїїї маї дїн времеша, — шї тѣлте — дѣпѣ кѣш сїзїнѣ чеї че шїгїѣ — кѣрате афарѣ дїн Царѣ лї деосевїге времї.

*) Адевѣрата прїчїпѣ есте ачешта; кѣчї пе а лїанцелешї алте релациїї лїкешїате лїтре Рїції Ъгарїей орї Прїнциї Ардеалѣлї шї лїтре Domnїї Цьреї ромѣнешїї, пентрѣ кѣте о вѣкатѣ де времеша — дѣпѣ кѣш ера лїтпре-

пѣлѣ ла венїреа Татарїлор пегрешїт кѣ пѣ с'а лїтїнсѣ дела поалелешї тѣнцїлор лїколо; їар дѣпѣ лїтоарчерешї Татарїлор шї десѣвѣршїта кѣдере а пѣтерешї Кѣманїлор, с'а лѣцїт кѣ лїчетѣл domnїа ачешта, пѣпѣ че зп алт „Негрѣ“ а адѣс тот прїпчїпатѣл сѣнт аса пѣтере, кѣтрѣ капетѣл веакѣлї 13. — Кѣ трешереа Ромѣнїлор дїн Ардеал лї Цара ромѣнеаскѣ с'а лїтѣмплат фїрешїте, кѣ партеа Ардеалѣлїї деспре мїазѣлї с'а дешертат де о таре парте дїн локѣїторїї сѣї, афарѣ поате пѣтаї де Хаѣег шї де пѣтѣнтѣл Фьгьрашѣлї шї ал Омлашѣлї; тѣкаркѣ шї дїн ачеште аѣ трекѣт десѣлї. Лїпсѣ а зїче кѣ локѣрїле ачеште аѣ ретасѣ пѣстїї, есте лїпѣтаї фьрѣ тѣмешїѣ, чї кїар лїтпротїва хрїсоавелор.

Маї лїтѣлїѣ, хрїсоаве де пе времеша венїрей Сасїлор аїчі пѣ сѣнт, ка сѣ пѣтемшїї, кѣт а фост Цара дешартѣ де локѣїторїї; кѣчї хрїсоавеле челешї маї векї карешїт, се цїпѣ де Цара Бѣрсеї шї прївїлещїрїле че се даѣ прїн ачеште, пѣ се даѣ попорѣлїї сѣсескѣ, чї кавалерїлор сѣлї рїтерїлор Тештонї, прешїт се поате лїкредїнда орї чїне, карешї ва четї ачеште хрїсоаве; прїн зрешаре ачеште прївїлещїрї кѣ дѣчереа кавалерїлор Тештонї дїн Ардеал, аѣ шї лїчетат, шї челешї де асѣлїї прївїлещїрї але нацїей сѣсешїї дїн Бѣрса трешешї сѣ сѣ лїтемешїезе пе алте хрїсоаве. Апої кїар дїн хрїсоавеле ачеште, лї карешї Цара

лїсѣрїрїле, — маї кѣ сешїт кѣ тоате релациїї ачеште ера лїтемешїате де невоїе — де фїка де Тѣрчї — де амѣндоаб пѣрїїле, — пѣ се поате пѣне пічі зп тешїїѣ; дар шї челалалт а лїчетат де тѣлт.

Бърсеї се пѣмеште „deserta et inhabitata“ (дешертъ шї пѣдлоктїтъ) b) се доведеште преа вїне, къ кѣвїтеле ачесте нѣ се потѣ дїделеце ка кѣнд п'ар маї фї фостѣ локвїторї дї локвїрїле ачесте: кѣчї кїар Андреїѣ, каре дї декретѣл (чїтат свѣт б) дїн апѣл 1211 пѣмеште Цара Бърсеї пѣдлоктїтъ, дї алт декретѣ дїн апѣл зрѣтор 1212 зїче „шї попорѣл аколо локвїтор съ нѣ се дїгревезе де кѣтрѣ еї кѣ нїмїкѣ“ (Et ne populus ibi habitans ab eis (monetariis) in aliquo gravetur c); мїїарѣш дїтрѣн хрїсовѣ ал Епїскопѣлї Ардеалѣлї дїн апѣл 1213 „дела тодї локвїторїї ачелѣ пѣтѣнт (Бърса). чеї де акѣт шї чеї вїторї съ поатѣ лѣа дїжтѣ“ (ab universis eiusdem terrae (Borza) incolis praesentibus et futuris liberam percipiendi decimas-concessimus facultatem) — d). Прїн зрѣмаре нѣ се поате зїче, къ п'аѣ фостѣ локвїторї дї пѣтѣнтѣл ачеста. Кредет дїсѣ къ вор фї фостѣ пѣдїнї шї къ кѣтѣ време с'аѣ афлат кавалерїї аїчї, адекѣ пѣнѣ ла апѣл 1225 се вор фї дїмѣлїт, шї есте апроапе де крезѣт, къ кавалерїї вор фї дїндемпат маї кѣ сеатѣ Тезтонї, ка съ вїнѣ дї пѣтѣнтѣл ачеста.

Каре есте дар докѣментѣл, каре ар пѣтеа доведї, къ дї челелалте локвїрї але пѣтѣнтѣлї съсескѣ, нѣ с'аѣ афлат локвїторї кѣнд аѣ венїт Сасїї орї кѣнд аѣ кѣ-

b) Supra m. l. d. privilegia l. r. Andrei d. n. ap. MCCXI. Се поате ведеа ачест декретѣ дї „Archiv für die Kenntniss von Siebenbürgens Vorzeit und Gegenwart von J. K. Schuller. 1. Bnd. 2. Hft. S. 214—217.

e) Ibidem S. 218. — d) Ibid. S. 220—221.

пѣтат прївїлецїзрї? De фадѣ не есте де обште кѣпоскѣтѣл прївїлецїѣ Andrean d. n. апѣл 1224, кѣпрїнсѣ дї дїпломат лѣї Карол де апѣл 1317. Дї ачест хрїсовѣ пѣнѣмаї нѣ се зїче къ пѣтѣнтѣл ар фї пѣстїїѣ орї пѣдлоктїт, чї кїар дїн ел се веде, къ аѣ маї фостѣ локвїторї афарѣ de Cassi. Ачест хрїсосѣ есте о хѣртїе, не каре аѣ d. n. o. дела Сївїїѣ графїї Сасїлор е). Черѣнд векїа лїбертате саѣ векїле дрептѣрї съ лїсе дїтѣреаскѣ шї де кѣтрѣ Рїга Карол, пентрѣ Сасїї дела Сївїїѣ шї пентрѣ чеї че се дїнѣ де скавнѣл Сївїїѣлї f). Дї дїсѣш хрїсовѣл, зїче апої Андреїѣ, къ лїбертатеа, адекѣ дрептѣрїле орї прївїлецїзрїле не каре леаѣ нїердѣт, ле дѣ дїпаої, дїсѣ пѣмаї сѣнт кондїцїе, ка тот попорѣл дїчепѣнд дела Варас пѣнѣ дї Боралт, къ пѣтѣнтѣл Секвїлор де „Севѣс“ шї кѣ пѣтѣнтѣл „Daraus“ съ фїе зп попор шї сѣнт зп жѣде, дїчетѣнд челелалте комїтатѣрї — g). De аїчї се веде, къ се дѣ прївїлецїѣл тѣтѣлор локвїторїлор фѣрѣ деосевїре; шї дїн есченцїа ачеста нѣ фѣрѣ кѣвѣнтѣ се дїкѣе, къ требѣе съ фї маї фост аколо локвїторї афарѣ de Cassi. De маї маре прецѣ ар фї

e) „Exhibuerunt nobis quamdam cartam, tenorem, ut dixerunt, privilegii super libertate ipsorum confecti continentem“ — Priv. Andr. — f) „Pro tota Universitate Saxonum de Chybinio ac ad sedem Chybiniensem pertinentibus.“ — Ibid. g) Pristinam eis reddimus libertatem; ita tamen, ut Universus populus incipiens a Varas, usque in Boralt, cum terra Syculorum terra Sebus, et terra „Daraus“ unus sit populus et sub uno indice censeantur, omnibus comitatibus praeter Chybiniensem cessantibus etc. — Ibid.

съ нѣтъ, каре сѣят хотареле сказнѣлѣ Сивѣлѣ, каре се пѣмескѣ дн ачест хрисовѣ Андреан? Атѣт есте днведерат, къ привилециѣл ачеста нѣ се днтінде ма коло-нистѣи Тевтонѣ дн Цара Бѣрсеѣ: пентрѣ-къ — съ лѣсън къ аколо се ворвеште де сказнѣл Сивѣлѣ, — маѣ днтѣжѣ, дн алт привилециѣ Андреан дела анѣл 1211, прин каре се дѣ Цара Бѣрсеѣ кавалерѣлор Тевтонѣ, се пѣвѣ анѣмит хотарѣле Бѣрсеѣ шѣ нѣчѣ зн пѣме дн ачесте нѣ се кѣпринде дн привилециѣл Андреан дела анѣл 1224, прекѣт поате ведеа орѣ чѣне; ал доѣлеа, нѣчѣ къ се пѣтеа днтінде привилециѣл ма Цара Бѣрсеѣ, пентрѣ-къ токмаѣ дн анѣл ачеста 1224 се афла дѣкъ кавалерѣи Тевтонѣ стѣпѣнѣнд Цара Бѣрсеѣ, шѣ апоѣ дн врѣторѣл анѣ 1225 гонѣнд не кавалерѣи, а лѣат Рѣга Цара лор сѣнт аса стѣпѣнѣре шѣ нѣчѣ къ а маѣ даг'о кавалерѣлор h). De vnde дѣпѣ кѣт ам зѣсѣ шѣ маѣ сѣс, привилециѣрѣле Сасѣлор дн Бѣрсеа, тревѣе съ се днтемеѣеѣе не алте хрисоаве.

Нѣпѣмаѣ къ н'аѣ фост локѣрѣле ачесте кѣ тотѣл не днлокѣте шѣ нѣпѣмаѣ къ с'аѣ афлат Ромѣнѣи дн пѣтѣнтѣл Сасѣлор: чѣ дѣкъ Ромѣнѣи аѣ фост кѣ нѣтеле лор пропрѣтарѣ де пѣтѣнтѣ, 1. не лѣнгѣ Сасѣ, 2. днтре Сасѣ шѣ 3. днтреѣнѣ къ Сасѣ.

1. Че се атѣнѣе де пѣнтѣл 1. авем доваѣл дн привилециѣл Андреан де анѣл 1222 кѣпрѣнсѣ дн декретѣл лѣѣ Рѣдолѣѣ дн анѣл 1280 — i). Дн ачеста се зѣче: „Item concessimus, quod nullum tributum

debeant persolvere (sc. Equites Teutonici), nec populi eorum, cum transierint per terram Siculoꝝrum aut per terram Blacorum“ саѣ „Ам днтѣдѣит, ка съ нѣ пѣтѣаскѣ (кавалерѣи) нѣчѣ о даждѣе саѣ вѣр, нѣчѣ попарѣле лор, кѣнд вор трече прин пѣтѣнтѣл Секѣлор орѣ прин пѣтѣнтѣл Ромѣнѣлор.“ Дн ачесте се веде, къ прекѣт аѣ фостѣ Секѣи пропрѣтарѣи шѣ ш'аѣ авѣт ал лор пѣтѣнт орѣ Цѣарѣ (terra), ашеа аѣ фост шѣ авѣт шѣ Ромѣнѣи пропрѣтетѣѣле саѣ мошѣле лор; шѣ къ ачест пѣтѣнт саѣ ачестѣ Царѣ (terra) нѣ есте декѣт Цара Фѣгѣранѣлѣ, нѣ не пѣтем дндоѣ: пентрѣ-къ авѣнд Цара Бѣрсеѣ дн Ардеал хотарѣ Карпаѣи, пѣтѣнтѣл Секѣлор шѣ пѣтѣнтѣл Фѣгѣранѣлѣ, кавалерѣи дн Бѣрсеа трекѣнд афарѣ де пѣтѣнтѣл Секѣлор шѣ прин ал Ромѣнѣлор, пентрѣ ачест дн врѣтѣ рѣтѣне пѣмаѣ Фѣгѣранѣл кѣ цѣнтѣл сѣѣ. —

Кѣтъ днтіндеѣе ва фѣ авѣт ачест пѣтѣнт, нѣ сѣнтѣе; дар къ ва фѣ фост тот пѣтѣнтѣл дн Олтѣ пѣнѣ дн Бѣрсеа, аста се веде дн декретѣл лѣѣ Бѣла IV. дн анѣл 1247, дн каре Рѣга зѣче, къ пѣтѣнтѣл дѣнколо де Олтѣ шѣ кнезатѣл Воѣводѣлѣ Лион (ачест пѣме шѣ астѣзѣ е днтре Ромѣнѣи) дн ласѣ сѣл моштенеаскѣ Ромѣнѣи, дѣпѣ кѣт л'аѣ стѣпѣнт шѣ пѣнѣ а-тѣнчѣ. к.) Маѣ къ пѣтѣнтѣл дѣпѣ хрисовѣл ачеста с'ар пѣтеа днтінде шѣ маѣ а-фарѣ не лѣнгѣ Олт.

2. Че се атѣнѣе де челалалт пѣнтѣ,

h) Ачестѣ днтѣнтѣлре се поате ведеа — днтре алѣи — дн „Archiv für die Kenntniss von Siebenbürgen“ etc. — S. 187—202.

i) Ibidem S. 223—228.

k) Клайн ма „Engel's Geschichte der Walachei.“ S. 93. — Тотѣ де ачѣ се веде днтрѣн дн-скрѣсѣ, къ фамилия де Нерѣ домѣеа ачѣ дн-къ челалалт анѣл 1185. — Ibidem S. 92.

Бенкео дн Трансилваніа са проѣче зп хрисовѣ ая лѣи Бела IV. unde se zice „пѣтѣнтѣя Zek . . . днтре пѣтѣнтѣріле Ромѣнілор де Кірц, Сасілор де Варассѣ, ші пѣтѣнтѣріле Секѣилор де Себѣс — ашезат.“ 1). Unde ва фі пост ачест пѣтѣнт, есте фоарте греѣ де хотѣрѣт. Крїтїчїи Сасї дн пѣтѣ ші пе ачеста дн пѣтѣнтѣя Фѣгѣрашѣлѣ ші тѣ шї днделегѣ тот пѣтѣнтѣя Ромѣнілор днсеппат де пої сѣнт пѣтерѣя 1., алдїи пѣтѣаї о парте, ші апѣмїт ача парте пе каре дн пѣтѣнтѣя Ромѣнілор (дн каре?) Piga Andreїѣ ла апѣл 1222 а дат'о Аватїеї саѣ егѣменїеї де Керц. — Днсеѣ дн челе де сѣнт пѣтерѣя 1. zїсе, се vede, кѣ днтре пѣтѣнтѣя Ромѣнілор ші Цара Бѣрсеї пѣ маї е алт пѣтѣнт ші тотѣшї тѣре вѣе сѣ фїе пѣтѣнтѣя „Zek“ днтре ачесте. Апої тот ачел Бела ал IV. ла апѣл 1247 вѣт ам вѣзѣт, дѣ пѣтѣнтѣя де „днколо де Олт“ орї зїкѣнд ка дн Брашовѣ „днко аче де Олт“ Воївозілор Ромѣні, фѣрѣ ал хотѣрѣ кѣ вреѣн пѣте деосевїт: ші іарѣшї дн прївїлеціѣя Андреан маї сѣс чїтат тот дн ачел апѣ 1222 кѣнд с'а дат о парте дн пѣтѣнтѣя Ромѣнілор егѣменїеї де „Керц,“ се пѣтеште пропрїетатея саѣ мошїа Ромѣнілор фѣрѣ врео тѣрѣїнїре: „пѣтѣнтѣя Ромѣнілор“ саѣ Цара (terra) Ромѣнілор.“ Ашеа дар прїн „пѣтѣнтѣріле Ромѣнілор де Керц,“ нїчї днтр'ѣн кїпѣ пѣ се поате днделече тот пѣтѣнтѣя Фѣгѣрашѣлѣ днтре Карпаді, Цара Бѣрсеї ші Олтѣ.

Дар пѣ се поате днделече нїчї тѣкар о парте дн пѣтѣнтѣя Фѣгѣрашѣлѣ ші апѣмїт пѣ се поате днделече партеа датѣ егѣменїеї де Керцѣ. Нѣ се поате днделече аїчї парте; пентрѣ-кѣ кѣт ам зїсѣ Бела IV. дѣ Воївозілор Ромѣні пѣтѣнтѣя днколо де Олт дѣпѣ кѣт л'аѣ авѣт пѣрѣ акѣт ші кѣ л'аѣ авѣт еї фѣрѣ тѣрѣїнїре, адекѣ „тот“ ам вѣзѣт іарѣшї маї сѣс дн прївїлеціѣя де апѣл 1222. — Шї пѣ се поате днделече нїчї партеа пѣтѣнтѣя ромѣнскѣ дат егѣменїеї де Керцѣ; пентрѣ-кѣ ачестѣ данїе с'а фѣкѣт ла апѣл 1222 ші пѣтѣнтѣя де Кірцѣ ка пѣтѣнт ал Ромѣнілор се номенеште аїчї дн хрисовѣя лѣи Бела IV. ші апѣмїт дѣпѣ днтоарчереа Татарѣлор дн Ардеал, — ашеа дар кѣ пѣлт маї тѣрѣзїѣ де данїа фѣкѣтѣ; прїн вѣтаре, де време че се зїче тот пѣтѣнтѣя ал Ромѣнілор, пѣ поате фї мошїа егѣменїеї де „Керц.“ *)

Токмаї фїнд афарѣ де тоатѣ дндоїа-ла, кѣ егѣменїа де „Керц“ есте дн пѣтѣнтѣя Фѣгѣрашѣлѣ, днкѣ пѣ вѣреазѣ, кѣ пѣтѣнтѣя дѣрѣїт еї днтр'ал Ромѣнілор, ар фї дн пѣтѣнтѣя днкісѣ де тѣнцї, Олт ші Цара Бѣрсеї. Пентрѣ-кѣ маї днтѣїѣ, пѣ есте штїїт сїгѣр, дакѣ пѣтѣнтѣя Ромѣнілор дн днѣтѣя Фѣгѣрашѣлѣ орї дакѣ днѣтѣя Фѣгѣрашѣлѣ п'а тѣрѣкѣт ші песте Олтѣ, чел пѣїнїѣ спре

1) Terram Zék . . . inter terras Olahorum de Kirtz, Saxonum de Barassu et terras Siculorum de Sebus, existentem. —

*) Советскѣ кѣ есте де прїкосѣ а маї днсеппа ачї, кѣ дн хрисоавеле ачесте орї unde vine espresia пѣтѣнтѣя саѣ Цара кѣтѣрора с. п. пѣтѣнтѣя саѣ Цара (terra) Ромѣнілор, Секѣилор, Сасїлор, днсеппеазѣ мошїеа саѣ пропрїетатея лор.

тіазъ поапте. Ал доілеа къ егъменіа де Керц а пѣтѣт авеа мошії афаръ де хотаръле ачі пѣміте, се веде де аколо, къ егъменѣл ачестеї тѣлѣстірі, се жѣдекъ дн апѣл 1559 днаїнтеа декапѣлѣї Ніколае дела Сївіїѣ къ плевеа саѣ попорѣл дн „Сѣкъдате“ (de Zektat) пентрѣ о вѣкатъ де пѣтѣнт, пе каре егъменѣл де „Керц“ дн претіндеа пентрѣ сіне дн пѣтѣнтѣл сатѣлѣї „Сѣкъдате.“ Кіар дн прїгонїреа ачеаста фѣкѣтѣ днаїнтеа декапѣлѣї дн Сївіїѣ с'ар пѣтеа днкеа, пѣ токмаї фѣрѣ кѣвѣнт, къ егъменіа ачеаста а фост шї еа дн сказѣл Сївіїѣлѣї; къ тоате къ шї пѣтмаї пентрѣ Сѣкъдате се пѣтеа днфѣдіша аколо. — Бенкео днкѣ се веде а днтінде пѣтѣнтѣл де „Кірц“ ал Ромѣнілор песте Олтѣ спре тіазъ поапте. Дн сѣ поаз пе есте дестѣл атѣт, къ пѣтѣнтѣл ор пѣтѣнтѣріле (terrae) Ромѣнілор де „Кірц“ пѣ поате орї пѣ потѣ фї ачела че с'аѣ дат егъменіеї де Керцѣ; де ѣнде шї ѣртеазъ — сокотїнд тоате челе маї сѣс зісе, — къ пѣ се поате кѣтѣ дн дїпѣтѣл Фѣгѣрашѣл днтре Мѣнці, Олтѣ шї Бѣрса. Требѣште дар ачест пѣтѣнт пѣс песте Олтѣ спре тіазъ поапте, шї къ днтіндереа кѣтрѣ апѣс дн сказѣл Сївіїѣлѣї. Атѣнчі с'ар потрїві шї локѣл дн дїплота лѣї Бела, локѣл „Зек“ днтре пѣтѣнтѣл Ромѣнілор, Секзілор шї Сасїлор де „Барассѣ“ (Брашовѣ, орї Бѣрса?). — Домѣл Бенїгні днкѣ пѣне астѣлї пѣтѣнтѣл „Кірц“ дн сказѣл Сївіїѣлѣї. м) — Днсфѣршїт сѣ пѣ вітѣм, къ прїнції

м) „J. H. Benigni's“ Handbuch der Statistik und Geographie des Grossfürstenthums Siebenbürgen. III. Heft. S. 147.

Дѣреї ромѣнешті, прекѣт аратѣ хрїсоавеле орї дїпломеле лор, пѣлѣ дн веакѣ ал XV. (с. п. Мірчеа чел таре) с'аѣ пѣміт „Домні аї Фѣгѣрашѣлѣї шї аї Омлашѣлѣї;“ шї ачеаста кіар пе времеа, кѣнд ера дн аліандѣ къ Рїції Ынгарїеї, фѣрѣ ка сѣї днфѣршїте чїнева пентрѣ ачеаста. Апої Омлашѣл (Hamlesch) есте дн сказѣл Сївіїѣлѣї.

(Ва ѣрма.)

Е Л Е Ц І Е.

Компѣсѣ де D. M. логотѣт шї кавалерїѣ Маврокордат ла днпреціѣрареа дїмісіеї прѣсѣнціѣлѣї мїтрополїт ал Молдавіеї Beniamin Костакї, традѣсѣ де пе орїгїналѣл греческ.

О кѣт' агоніе астѣлї! О че пѣлїцереї вѣкѣрѣрї!
 Пѣ а Молдавеї пент дїспїкѣ къ атарѣ сѣспїлѣрї!
 О дїмісіе ч' ещї плїнѣ де фаталїче ѣртѣрї!

Ініміле поастрѣ 'нпѣнсаї къ дѣререї фѣр' тѣнїгѣїереї.
 Кѣт пердѣрѣт фѣр' пѣдежде пе ал пострѣ ѣнїпѣстор,

Пре варѣтѣл зік віртѣдеї чел де віне фѣлѣтор?
 Пре Пѣрїнтеле ачела, а кѣї браде кѣвіоасе
 К' алт Сїмеон пе прїмірѣ къ сімїдрї евлавїоасе.
 Репѣскѣндѣне дн апѣ шї дн дѣхѣл евангелїн,
 Ш' алытѣндѣне ал крїдїндеї вінтѣл чел череск
 ангелїк.

Кѣ але лѣї протерїмі сѣїнте, чїс' де тодї тѣрѣрїсіте,

Нї арата-а тѣнтѣїереї калеа пѣшїнд. днаїнте;
 Кѣт весерїка Молдовеї 'н адїкї долїе 'нбракатѣ
 Дѣ ал еї тіре архїереѣл вѣдѣвѣ акѣт ласатѣ.
 Ла алтар днцїнснїкї клерѣл дн а інітеї сдровїре
 Челеї прѣ 'нал рѣцї днпалѣ шї дї чер мїлостївіре,
 К' аѣ пердѣт аса подоавѣ пре ал сѣѣ Іерофант,
 Кїаре догмеле 'нвѣдїндѣл дн мїстїерїї л'аѣ пѣлѣат.
 Оїле кѣвѣнтѣтоаре рѣтѣчїнде фѣр' пѣстор
 Пѣлїг къ вѣдѣвелѣ орфанїї, чѣ аѣ ретас фѣр' а
 дїстор.

D'o potrivъ 'n vordeiș meser, ea дитра de a аѣста,
 Ши 'n палат пре дитрицатъла къ дърерѣ а черчета.
 Алциѣ пажигар не зн ценѣс, каре 'n эпохеле греле,
 Че Молдова descertat аѣ къ перѣкъл, фортънѣ реле,
 Къ алѣ рѣцѣ, къ але лѣ макрѣмѣ, къ алѣ фанте
 солѣтор

Мѣлгѣа, 'псѣла пѣдеже дѣсѣдрѣитъ лѣа аѣствор,
 Дѣлѣмѣзѣнд зрѣа дрѣптъ зеелѣ педепѣторѣс,
 Ши дѣн цѣде nemitarник пѣл фѣчѣ тѣлѣтѣторѣс.
 Мѣзеле, лѣтератѣра, паѣа дако-романъ
 Къ Молдова чеѣ ретасъ de пѣрѣнтеле орфанъ,
 Дѣн алѣ персоанъ астѣзѣ пѣш Меченас аѣ пердѣт
 Че 'n dezastrecеле тѣмѣрѣ de протектор л'аѣ авѣт.
 Patrie vai! Към пердѣтаѣ пѣ зн асемѣнѣ тесазр
 Че 'дѣ пѣтеа эпохъ фаче ферѣчѣтъ, век de азр?
 Каре оарѣ ар фѣрѣ ачеле тарѣ ши de аѣствѣс кѣвѣнтѣ
 Че аѣ пѣтѣт касъ дѣспартъ пре фѣѣ de алор пѣрѣнтѣ?
 Кънд ал вѣртѣдеѣ кѣвѣнтѣла de орѣ карѣѣ маѣ пре сѣс-
 Ши 'naintѣ лѣѣ пѣчѣ зѣл пѣ поате фѣ de аѣствѣс!

Авѣцѣ мѣ месерѣ тоѣѣ
 Изѣцѣ сѣмпатрѣоѣѣ!
 Къ тарѣ къ мѣчѣ ферѣвѣнтѣ
 Съ пѣжѣдем пѣзн пѣрѣнтѣ:
 Не маѣка вѣдѣзѣнтѣ
 Чеѣ трѣстѣ зѣмѣлѣтѣ.

Рѣгаѣѣ дѣтрѣ зн гѣнд
 Дѣн касѣ лѣѣ зѣмѣлѣнд
 Пре вѣзѣл Dѣмнезеѣ.
 Орфанѣ реташѣ алѣѣ!
 Съ пѣ фѣт дѣделѣнѣ;
 К'а іадѣлѣѣ не аѣствѣнѣ
 Negrinдерѣ каре вреѣ,
 Дѣн гена лор терѣѣ,
 Съ не дѣпѣнѣ' акъм
 Prin inferналѣ фѣт.

Dѣiosѣа дѣчѣ пѣстор,
 Ал лѣтеѣ тѣлѣтѣторѣ!
 De рѣпеле пѣреѣ,
 Din валеа тѣлѣтѣреѣ,
 Съ скаѣе а еа тѣрѣтѣ.

Пре валеа тѣлѣтѣреѣ
 Дѣн скопѣл оменѣреѣ
 Кълѣкѣнд ши фѣкѣнд зрѣтѣ,
 С'адѣкѣ ла вѣртѣте
 Пре оѣле-авѣтѣте!

ЧЕ Е ДЕ МОДЪ НЕ ЛА НОІ. *)

Ion — Ioan — Ionici — Ionikъ — Io-
 nel — Ionashk — Ienaki — Ienakaki — Ieni
 — Ienци — Ienчѣѣ — Iankъ — Ivan — I-
 vanka — Ivъnkъ — Ivanчѣѣ — Iashkъ —
 Ianъш — Iohan — Nanъ — Nakъ ши алте-
 ле асемѣне. Фѣе каре дѣн пѣзмѣле ачесте про-
 прѣѣ аѣ авѣт дѣн Молдова не рѣнд эпока
 лор. Не времеа Грѣчѣлор се дѣнтревѣзѣнда
 фоарте Ieni — ши челелалте. Дѣн времеа Тѣр-
 чѣлор Ivanчѣѣ Арпѣзѣдеск, не кѣнд къ Лѣшиѣ
 Iashkъ — не кѣнд къ Сѣрѣѣ Ienчѣѣ — аша
 Ianъш къ Шѣгѣрѣѣ — ши маѣ алалтаерѣ Ivanка,
 не кѣнд къ Рѣшиѣ. Акъм дѣсѣ кѣнд къ
 мѣла лѣѣ Dѣмнезеѣ Молдова е вѣнзратѣ de
 Грѣчѣ — Тѣрчѣ — Рѣшиѣ ши алциѣ, саѣ дѣн-
 trodѣс de modъ „Iean.“ Нѣтѣле ачестѣ ре-
 сѣлѣ prin салоане — prin полѣтѣе — prin
 провинѣе — prin палатѣрѣ — prin канѣѣ-
 лерѣѣ — prin вѣкѣнѣѣ — prin кафеделе; ре-
 сѣлѣ дѣнтре повѣлѣ — неповѣлѣ — дѣнтре цѣ-
 вѣлѣ — амплоеадѣ — пѣлѣ ши скрѣѣторѣ —
 пѣлѣ ши лакеѣ — пѣлѣ ши Цѣганѣ. „Iean“
 дѣн сѣс „Iean“ дѣн цос.

Асемѣне ши пѣзмѣле Maria, трекѣнд prin
 Мѣрѣѣца — Мѣрѣѣка — Marica — Мѣрѣѣо-
 ра — M'arѣѣоала — Marѣѣѣѣца — Мѣрѣѣшка,
 ши prin челеланте; аѣ аѣствѣс ла „Marie.“

*) Дѣн Moldavia.

Нъ щимъ кѣтъ ва щинѣ епока дупърѣдїи ши
ачестора днтре попорѣл пострѣ атѣтъ де
скимъбѣтор; сазъ маї бине нѣ щимъ кѣдї ані
тревѣск днкъ Молдовеї пѣпъ ла врѣста
статорнїчіеї, пентрѣ ка съ нѣ пе тот мо-
мідем. *Narrateur identique.*

Ф И Л О М И Л А . *)

Филомила кѣпѣ 'н вале
Прїп дѣтѣравѣ преа дзіос,
Драг' азї кѣ кѣтъ жале,
Плѣнце гласї дѣрерос.

Еа съ vede кѣ івѣще,
Ка орї каре мѣрїтор;
Сїмте, кеатъ ши дорѣще
Не івѣтї содїор.

Сїзне к'а лї депѣртаре
Пентрѣ еа есте зи кїп;
Де 'нфодатаї сѣпїнаре
Кодрѣл, крѣпгѣл есте пїп.

Щеце щеме ши охтеазъ,
Ши рѣщете валеа 'н жос
Де дѣрерї, съ 'нсенїнеазъ
Ал меѣ пент вїжелїос.

О тѣ драгъ пѣсѣрїкъ
Тѣ сїмї, снѣ кѣ щї івї.
Гласѣ тѣѣ іпїм' ардїкъ
Ши дѣ окї а те прївї.

Тѣ прїп тѣпѣраді кѣнтаре
Снѣ кѣ онѣл ачі жос,
Фѣр' а драгостї 'нфокаре,
Е пѣстїѣ, е тїкълос.

Арїпатъ кѣпѣтреацѣ
Кѣтъ де мѣлте пе ворѣщї;

Кѣтъ де мѣлтъ кѣпѣтреацѣ
Ферїчіреа зѣгрѣвѣдї.

Асѣел драгъ дупрѣзѣлъ
Щпїнд фок кѣ фок, вом фї
Ферїче ши 'н вое вѣпъ
Тот кѣрѣл кѣтъ вом трї.

Депѣртаді де зрѣчївѣнеа,
А лѣмїї, де вїкленїї,
Нѣ вом веа амѣрѣчївѣнеа
Че адапъ нѣ чеї вїї.

Чи дн лїпїще, тѣчере,
Ши пої кѣпѣтѣл вом тона
Че снѣрѣнд грїкї ши дѣрере
Тот амор ва рѣсѣпа. *Пїтар X. Ioanide.*

Де статїстїкѣ.

Датѣрї статїстїче кѣм сѣпїт ачестеа ачі
днсемпате дїн Франца, ар доведї фоарте
мѣлтъ ши пентрѣ алте статѣрї. — Сѣпїт Лѣ-
довїк ал 16леа днпїнїтеа револѣдїеї сѣмта
тоталъ а тѣтѣлор вїрѣрїлор (контрївѣдїеї)
дн Франца нѣ тречеа песте 450 мїліоане
де франчі пе ап, карїї днсѣ нѣ преа се дн-
торчеа спре сконѣрї тот вѣне, де аїчі пе-
тѣрїпїтеле даторїї; дндатѣ дѣпѣ револѣ-
дїе контрївѣдїа се зрѣкъ ла 650 мїл., кон-
вентѣл націонал аѣ редѣс'о ла 380, днр дї-
ректорїѣл аѣ мѣлїтї'о ла 500, іар консѣлїї
пѣпъ ла 600 мїліоане. Ла днчепѣтѣл дн-
пѣрѣдїеї лї Наполеон контрївѣдїа ера 700,
іар пе времѣа челор 131. Департаментѣ ла
1100 мїл. де франчі; рѣстазрѣдїа чеа днп-
тїе аѣ редѣс'о ла 870 ши адоа домнїе а лї
Наполеон (чеа де 100 зїле) аѣ сѣтї'о ла
1000 мїл. Кѣ днтоарчереа лї Лѣдовїк ал
18леа днпїнїтѣ с'аѣ ашезат де 950, іар дн-
пїнїтеа револѣдїеї дн Івліе (1830) фѣсесе
апроане де 1000 ши де атѣпчі днкоаче кон-
трївѣдїа се скїмѣл днтре 11 ши 13 сѣте де
мїліоане франчі.

*) Датѣ маї днтїї дн Кѣрїерѣл де амѣсесексе.